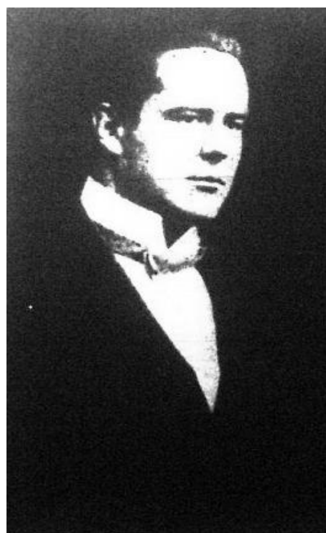

VASILE MAIEREAN - Incredibila existenţă a unui terorist român

(Din Revista LUMEA, numerele 5-6/2015)

Incredibila existenţă a unui terorist român
Ilie Cătărău – Catidi

- Pretext pentru un scenariu cinematografic – serial TV –
- 2 SEZOANE -

Această scurtă biografie este înfăţişată
în strictă concordanţă cu realitatea în desfăşurarea ei istorică.
Pentru acţiunile cărora nu li se cunosc resorturile/motivaţiile,
am preferat să nu fac speculaţii gratuite,
desluşirile rămânând la latitudinea inteligenţei şi fanteziei cititorilor.
De asemenea, nu am luat în considerare multele fabulaţii
în sprijinul cărora nu există probe certe sau cel puţin rezonabile.

SEZONUL I

Ilie Cătărău s-a născut în anul 1888, în localitatea Mărcăuţi-Orhei, pe malul Nistrului, ca fiu al psaltului (cântăreţ de strană/dascăl bisericesc) Vasile Constantin şi al Alexandrei. Orfan de tată de timpuriu, departe de mamă şi cele două surori, învaţă la licee din Ananiev şi Odesa și la seminarul din Chişinău.

La vârsta de 20 de ani este recrutat în armata rusă. Cu un fizic agreabil, dar şi impunător, ajunge cavalerist în regimentul husarilor Gărzii Imperiale din Varşovia ţaristă.

În martie 1910, trece înot, noaptea, Prutul dinspre Galiţia, traversând graniţa rusă spre România. Aflat încă în uniforma roşie a husarilor, este repede prins de jandarmi şi dus la Dorohoi. Pretinde că a dezertat din cauza persecuțiilor cu tentă naţionalistă. Este eliberat ca urmare a garanţiei oferite în faţa autorităţilor de către liberalul Gh. Gh. Burghele (judecător, procuror, avocat, primar şi senator în Parlamentul României). Burghele îl găzduieşte luni în şir şi îi asigură instruiri cu profesori particulari în diferite domenii, inclusiv în studiul limbii române.

Despre împrejurările în care Gh. Gh. Burghele l-a cunoscut pe Cătărău nu se cunosc amănunte, dar evoluţia acestei relaţii este prima dovadă a personalităţii ieşite din comun a protagonistului, capabil de a impresiona prin înfăţişare şi inteligenţă, cu efecte aproape hipnotice, persoanele cu care venea in contact. Ajunsese chiar să i se spună „Cată Rău”(sintagmă populară pentru cuvântul „deoache”). Aceste calităţi îl vor însoţi şi îl vor ajuta esenţial în confruntarea cu provocările spectaculoase ale vieţii sale aventuroase.

Ilie Cătărău îşi procură acte false din care rezultă că ar fi frecventat Universitatea din Odesa şi pe baza acestora, precum şi a recomandării lui Gh. Gh. Burghele, este acceptat la Universitatea din Iaşi. În scurt timp se transferă la Universitatea din București, Facultatea de Litere și Filosofie, unde ca urmare a declaraţiilor sale i se acordă o bursă de refugiat persecutat de autorităţile ţariste.

Bursa primită de la statul român fiind mai mult simbolică, Cătărău se vede nevoit să îşi câştige existenţa prin activităţi în care fizicul său atletic are un rol esenţial. In primul rând munceşte ca salahor pe diferite şantiere din Bucureşti, dar principalele lui preocupări, din care câştigă substanţial, sunt evoluţiile ca luptător profesionist în spectacolele circului SIDOLI.

Circul SIDOLI

Astă-seară Simbătă 5 Noembre

— Reprezentaţie de forţă —

LUPTA DECISIVA

SBYSCO cu HADI HALIL

apoi Abs cu Hansen; Raicovici cu Müller; Lohmaier cu Soier; şi Ilie Catarau (student Basarabean) cu Van Houten.

Carol A. Renert

Anunţ în presă al Circului SIDOLI

Istoricul Ion Petrescu a publicat un studiu având ca subiect prezentarea în oglindă a vieţilor lui Ilie Cătărău şi a bunicului său, preotul Gheorghe I. Cotenescu. În acest studiu episodul de „circar” al lui Cătărău este descris astfel:

Lipsit de resurse financiare, tânărul atletic, care nu bea şi nu fumează, se înhamă la muncă. Salahor şi dulgher pe şantierul Hotelului Imperial (lângă Palatul Regal, n.a.), dar şi luptător profesionist la Circul Sidoli, cu sau fără mască, singur sau în compania prietenului său, Kirilov, împotriva oamenilor şi a taurilor, idolul spectatorilor care scandau frenetic, cu mic cu mare: „Cătărău este voinic,/ N-are teamă de nimic!”. Spre exemplificare, prezentăm doar unul din anunţurile publicate în presa epocii: „Studentul Ilie V. Cătărău, român basarabean, va da o reprezentaţie la Circul Sidoli, mâine Luni 27 februarie, ora 9 seara. D. Cătărău va executa un tablou palpitant din «Quo Vadis», de Sinkievici (sic!), când Ursus învinge un taur şi scapă pe Lygia. Vor mai da concursul gimnastul Popescu, campionul rus Criloff şi Ivan Terziew, vărul lui George Lurich. (http://tara-barsei.ro/wp-content/uploads/2014/01/petrescu2012.pdf)

În paralel cu aceste activităţi, Cătărău lucrează ca model pentru sculptorii Frederic Storck şi Dimitrie Paciurea, precum şi pentru pictorii Jean Al. Steriadi şi Alexandru Szatmary. Astfel că, mărturii certe din spaţiul temporal ale acestor trăiri spectaculoase ale eroului nostru sunt diferitele anunţuri/afişe ale Circului SIDOLI, câteva lucrări plastice, dar, mai ales, “Gigantul” lui Frederic Storck, expus în Parcul Carol din Bucureşti, pentru care a pozat ca model.

“Gigantul”/ Frederic Storck/Parcul Carol Bucureşti

Deplasându-ne, la propriu şi la figurat, din arena circului, în arena politicii, observăm la Cătărău aceeaşi exuberanţă, carismă şi energie de a se arunca în provocări majore şi în trăiri extreme ca şi în spectacolele cu saltimbanci. Pe cale de consecinţă, spectaculozitatea acţiunilor este garantată.

Prima personalitate de nivel naţional, care îl remarcă pe studentul Ilie Cătărău, este profesorul universitar Nicolae Iorga, copreşedinte (alături de A.C. Cuza) al Partidului Naţionalist-Democrat şi preşedinte al Ligii pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor. Impresionat de inteligenţa, calităţile de bun vorbitor a opt limbi străine, în general de personalitatea acestuia, Nicolae Iorga îl antrenează în activităţile politice ale partidului său şi ale Ligii Culturale. Fiind un foarte bun orator e folosit intens la mitingurile acestor organizaţii.

La Şcoala de Război, Nicolae Iorga, care era profesor şi acolo, îi face cunoştinţă cu prinţul Carol. Participând la excursiile şi conferinţele Societăţii Studenţilor în Litere, care era afiliată la Societatea Turiştilor din România (S.T.R.), al cărei preşedinte de onoare era Prinţul Ferdinand, vine în contact cu foarte multe personaje importante ale politicii şi culturii româneşti, devenind repede cunoscut în high-life-ul epocii.

În aceşti ani, păstrează relaţii şi în mediul exilaţilor basarabeni, în primul rând cu anarhistul Zamfir C. Arbure - Ralli, secretar al Societăţii Românilor din Basarabia „Milcovul”, fost colaborator, între 1870-1873, al lui Mihail Bakunin

„tatăl anarhismului modern”. Această apropiere de un anarhist notoriu determină Siguranţa Generală a Statului să deschidă un dosar de verificare cu privire la activitățile sale. (http://en.wikipedia.org/wiki/Ilie_Cătărău)

Ilie Cătărău are o prezenţă activă şi la acţiunile organizate de Societatea „Transilvania” (înfiinţată de Alexandru Papiu-Ilarian în 1867), una dintre cele mai eficiente societăţi militante pentru desăvârşirea unităţii naţionale a neamului românesc. De asemenea, participă în mod frecvent la activităţile “Societăţii Carpaţi”. Înfiinţată în 1882, pe structura societăţii “Iredenta română”, “Societatea Carpaţi” avea ca scop eliberarea Transilvaniei şi refacerea „Daciei Mari**”.** În acest sens, programul societății era vădit construit pentru pregătirea luptei de eliberare a românilor ardeleni de sub dominația austro-ungară. **„**Societatea Carpaţi***”*** a fost considerată, chiar de la înființare, ca periculoasă pentru siguranța Imperiului, membrii ei, printre care şi Mihai Eminescu, fiind urmăriţi continuu şi persecutaţi de autorităţile austro-ungare.

Un episod elocvent despre dimensiunile implicării lui Cătărău în viaţa politică a României, în perioada de dinaintea începerii Primului Război Mondial, o găsim în următoarea informaţie publicată în „Neamul Românesc”, an VII, 1912 (13 nov.), nr. 128-129, sub titlul “Libertatea alegerilor supt Tache Ionescu. Asasinii de la Folticeni”:

La alegerile din noiembrie 1912, cu prilejul vizitei efectuate la Folticeni chiar în ziua alegerilor (12 noiembrie) de candidaţii naţionalişti A.C. Cuza şi Ion Zelea-Codreanu, puternicul student Cătărău, care-i însoţea, împreună cu o echipă din care făceau parte, printre alţii, prof. univ. dr. Corneliu Şumuleanu, avocatul Alexandru C. Cusin şi C.C. Calciu, este bătut cu sete şi trimis la Bucureşti noaptea cu trenul, escortat de jandarmi.

Telegrama martorului A.C. Cusin:

D-lui Prof. Nicolae Iorga – Bucureşti

Zelea Codreanu, dr. Şumuleanu şi studentul Cătărău sînt crunt bătuţi la Folticeni. Eu şi ceilalţi am fost expediaţi între baionete cu jandarmii la Iaşi. Profesorul Cuza a fost ameninţat cu moartea. Cătărău cu hainele sfîşiate a fost luat de jandarmi; trece astă seară cu trenul personal de Ploeşti. Ţăranii ce aduseseră la vot au fost îmbătaţi, iar ceilalţi opriţi să intre în oraş. Interveniţi urgent spre a se garanta persoanele d-lor. A.C. Cuza, Zelea-Codreanu şi dr. Şumuleanu sînt la Folticeni fără nici o apărare.

Cusin.

La câteva luni de la evenimentul descris mai sus, la 16 februarie 1913, Cătărău este angajat la Secţia de Informare a Statului Major General, structură specializată în spionaj şi contraspionaj militar. Despre apartenenţa lui la alte servicii de informaţii româneşti sau străine, nu am găsit decât speculaţii neacoperite cu dovezi palpabile şi făcute, de obicei, cu prea multă ură pentru a fi

credibile. Nu excludem nici noi posibilitatea ca acest personaj complex să fi fost agent dublu sau triplu. Dar probe concrete nu avem decât despre colaborarea cu serviciul de informaţii al Armatei române. Astfel, Iurie Colesnic, în „Basarabia necunoscută (personalităţi basarabene), vol. III /Ilie Cătărău. Un aventurier fără pereche/.”, Chişinău, Editura Museum, 2000, publică următorul document:

SECRET

RAPORT

În demersul său domnul Ilie Cătărău, student-filolog, originar din Basarabia, roagă, ca să i se dea un serviciu în Secţia de Informare a Statului Major General. Ţinând cont de faptul că posedă bine limba rusă, că şi-a făcut serviciul militar în armata rusă într-un regiment de cavalerie, având gradul de locotenent şi că are multe relaţii în Rusia, consider că el ne-ar putea face mari servicii, ca informator şi ca traducător al ediţiilor referitoare la armată. Prin relaţiile sale cu ruşii care sosesc la noi, el ne-ar putea oferi servicii ca agent de contraspionaj. De aceea consider că el poate fi racolat ca agent salarizat conform capitolului 16, articolul 51 al bugetului de stat, funcţia, prevăzând remunerarea cu 200 de lei conform listei de state, aprobată de domnul ministru.

Şeful Secţiei nr. 2
Colonel Arghirescu
(semnat)

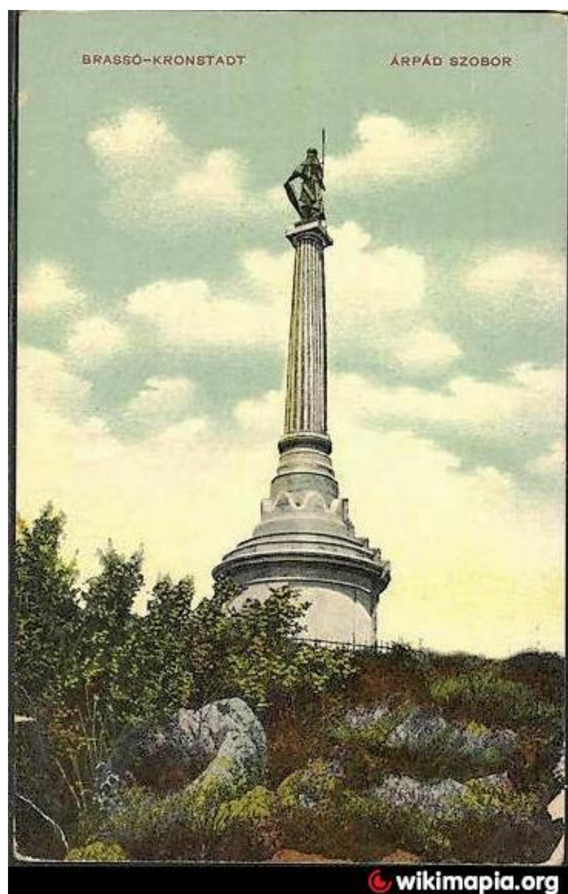
A se prezenta pentru confirmare domnului ministru.
16 ianuarie 1913.
Şef al Statului Major General,
general Averescu
(semnat)

Se aprobă.
21 ianuarie 1913,
Ministru de Război
Hârjeu
(semnat).

Imediat după această recrutare, Cătărău este trimis de spionajul militar românesc în Serbia, sub acoperire de corespondent al ziarului „Epoca”, pentru a culege informaţii. Apoi, la mijlocul lui 1913, se află pe frontul celui de Al Doilea Război Balcanic (iunie-iulie), angajat ca „voluntar” în Forţele Terestre. Întors la Bucureşti, frecventează cele mai selecte cercuri ale protipendadei politice şi economice, dar... şi marile cazinouri.

În după amiaza zilei de 27 Septembrie 1913, monumentul "Millenium”, înalt de 20 de metri, cunoscut sub denumirea de “Statuia lui Arpad”- simbol al „mileniului de aur unguresc”-, ridicat în 1896, pe muntele Tâmpa din Braşov, este aruncat în aer. Monumentul făcea parte dintr-un ansamblu statuar realizat pe teritoriul mai multor state: Ungaria, Croația, Italia, Slovacia, România și Ucraina.

Autorii detonării bombei sunt Ilie Cătărău şi Timotei Chirilov, camaradul lui „de arme”, atât în arena circului, cât şi pe frontul politicii naţionalist-extremiste. Pentru moment cei doi nu pot fi identificaţi, ei introducându-se clandestin în Transilvania, acţionând cu maximă operativitate şi revenind imediat la Bucureşti.

“Statuia lui Arpad” înainte şi după atentat

La data de 1/13 septembrie 1916, ceea ce mai rămăsese din statuie era distrus prin dinamitare de ostaşii români ai Armatei a II-a, aflaţi sub conducerea generalului Gr. Crăiniceanu. În acea zi, în "Gazeta Transilvaniei" se scria: ***acum zace în ruine, deplâns de cei care credeau că prin statui de piatră și alte artificii milenare se pot cuceri țări și subjuga popoare*.**

Sextil Pușcariu consemna, în 1944, în lucrarea memoralistică "Brașovul de altădată", tipărită la Cluj în 1977: ***Peste vreo două decenii de la ridicarea statuiei, a făcut explozie o bombă, așezată la picioarele ei de unul Cătărău, ca un protest împotriva îngâmfării stăpânitorilor acestor ținuturi. Acest fel de a protesta cu fapta nu e prea în firea românului, dar a produs o mare satisfacție la cei umiliți. Același Cătărău a fost cel care, după înființarea episcopiei unguresti greco-catolice de la Hajdudorog, cu scop de a maghiariza pe românii de la miazănoapte, a trimis noului episcop, cu poșta, un pachet în care era o bombă ce a explodat când a fost desfăcut***.

SEZONUL II

La 11/24 februarie 1914, agenţiile de presă anunţau aruncarea în aer, în ziua de 8/21 februarie, a Palatului Episcopiei Greco-Catolice maghiare din Debreţin. Deflagraţia fusese provocată de un dispozitiv aflat într-un pachet expediat din Cernăuţi. La deschiderea pachetului se declanşase o explozie puternică, în urma căreia muriseră trei persoane (inclusiv vicarul), iar alte şapte fuseseră rănite.

Episcopia Greco-Catolică maghiară din Debreţin după explozie

Episcopia Greco-Catolică maghiară din Debreţin a fost înfiinţată, în 1912, prin anexarea unor parohii din diecezele româneşti Oradea, Gherla şi Blaj. Urmare acestei măsuri cu vădite tendinţe de maghiarizare forţată, în parohiile româneşti, credincioşii erau revoltaţi, inclusiv pentru faptul că astfel fusese impusă limba maghiară atât în biserici cât şi în şcoli. Rusia, Serbia și România protestaseră în

mod oficial la Sfântul Scaun, împotriva înființării Eparhiei de Hajdúdorog (Debreţin).

Ancheta poliţiei maghiare, ajutată de cea austriacă, s-a desfăşurat rapid şi în scurt timp s-a descoperit că de vină erau Ilie Cătărău şi Timotei Chirilov. Cei doi, ajunşi la Cernăuţi cu paşapoartele altor persoane, în aceeaşi zi au expediat coletul ucigaş cu mandat poştal și s-au întors la Bucureşti.

Presa românească din Transilvania, s-a axat pe ideea delimitării acţiunilor politice ale României de actul terorist al lui Cătărău. Presa internațională (Arbeiter-Zeitung, Breslauer Zeitung, Journal des Débats, Leipziger Neueste Nachrichten), în principal, a subliniat politica etnică riscantă și de dezbinare promovată de administrațiile maghiare. În ziarele ungureşti, accentul s-a pus pe ingratitudinea românilor.

stan; itt elegendő
gnak a megállapi-
nta-mozgalom soha

körben terjesztette az elégületlenséget a ma-
gyarországi nemzetiségek körében. A tót és
román agitátorok bátrabban és megnövekedett

Két orosz merénylő, akik pokolgépet küldtek a Debrecenben lakó magyar-
érzésü gör. kath. püspöknek. Az egyik (balról) Catarau beszarábiai szárma-

Ilie Cătărău şi Timotei Chirilov în presa maghiară din 1914

Pentru evitarea unei cereri de extrădare din partea Imperiului Austro-Ungar a comandoului terorist format din Ilie Cătărău şi Timotei Chirilov, în conformitate cu decizia prim-ministrului Ionel Brătianu, Siguranţa Generală şi Poliţia îi ajută pe cei doi să plece din România. Se deplasează din Bucureşti cu un automobil al Ministerului de Interne, apoi sunt scoşi clandestin din țară cu ajutorul ofiţerului de marină Eugeniu Botez (scriitorul Jean Bart), care le facilitează îmbarcarea pe vaporul „Dacia”, comandat de comandorul Nicolae Ionescu-Johnson. Acesta îi găzduieşte în cabina sa pe durata voiajului către Egipt, ieşind împreună pe punte doar noaptea. Daţi în urmărire internaţională, Cătărău şi Chirilov nu pot fi debarcaţi la Alexandria, pentru că pot fi recunoscuţi de agenţii Austro-Ungariei, aşa că, în Egipt urcă pe o navă străină cu care ajung în Anglia.

Vaporul "Dacia"

Ambasadorul austro-ungar la București, contele Ottokar von Czernin, în memoriile sale, afirmă: "dacă Cătărău a fost vinovat sau nu, autoritățile române au fost cu siguranță". Mai mult, Contele Czernin mărturiseşte şocul avut când doi dintre agenţii lui l-au informat, la câteva luni după fuga lui Cătărău, că l-au întâlnit pe acesta pe Calea Victoriei. (Contele Ottokar von Czernin, În Război Mondial, Echo Biblioteca, Teddington, 2007, p. 65).

Aflat în București, Cătărău îşi vizitează prietenii, precum şi o serie de personalităţi (Al. Marghiloman şi gen. Averescu). Apariția sa incomodă în România determină autorităţile să îi fixeze domiciliu secret obligatoriu la mănăstirea Pângăraţi. Aici, beneficiază de confort şi i se satisface dorinţa de a dispune de o mică fermă de păsări şi animale. Frecventează capela mănăstirii, unde cunoaşte localnicii, pe care îi ajută cu bani, medicamente şi dulciuri pentru copii.

După aderarea României la Antantă, Cătărău solicită să se alăture Forţelor Terestre Române, dar cererea îi este respinsă. În timpul retragerii româneşti din 1916 în Moldova, părăseşte, pentru puţină vreme, domiciliul oblgatoriu, pentru a-şi vizita prietenii din Bacău şi Piatra Neamţ. Întors la Pângăraţi, autorităţile nemulţumite de comportarea lui inacceptabilă, îl mută în localitatea Durău, unde îl şi prinde declanşarea, în februarie 1917, a Revoluţiei din Rusia. La scurt timp după acest moment istoric, Cătărău părăseşte Durăul, pentru a se deplasa la Iaşi, capitala provizorie a României. Nu se cunoaşte dacă a evadat sau i s-a permis plecarea de către autorităţi. De reţinut însă faptul că, arestat ulterior în Basarabia, prezintă un paşaport românesc, ceea ce denotă că primise cetăţenia română şi că, în ciuda arestului, în momentul plecării din Durău avea asupra sa documentul respectiv.

După câteva deplasări la Chişinău, Ilie Cătărău înfiinţează Partidul Naţionalist-Revoluţionar Român. De inspiraţie naţionalistă, cu tendinţe extremiste de stânga, acest partid lansează o Platformă-Program şi un Apel având ca ţel atragerea românilor care îi urăsc "pe moşierii şi pe neamţul care conduc România". În Program se milita pentru reforma agrară şi votul universal, inclusiv pentru femei, pentru dictatură militară, detronarea familiei regale şi declararea republicii.

Apelul se încheia astfel: ***Prin urmare, apelăm la fraţii noştri de limbă şi credinţă în România Mare şi liberă până la Tisa, după cum spune marele nostru Eminescu, şi îi rugăm să cerceteze alăturatul proiect de program pentru înfiinţarea Partidului Naţionalist-Revoluţionar Român, necesar pentru regenerarea raporturilor dintre conducători şi popor. Al Ţării şi al Neamului supus, lider al grupului naţionaliştilor revoluţionari români, Ilie Cătărău.***

Aflat la Chişinău, Cătărău este arestat din ordinul Guvernului Provizoriu (Kerenski se temea de acţiunile emisarilor separatişti trimişi din România în Basarabia) şi este închis în fortăreaţa-închisoare din Chişinău. Este eliberat relativ repede şi este ales membru în Comitetul Central al Sovietului Deputaţilor Ţărani.

În noiembrie 1917, se înrolează ca soldat voluntar în primul regiment moldovenesc, comandat de colonelul Nicolae Furtună. Sfidând interdicţia înfiinţării de comitete în armată, Cătărău creează totuşi unul, format numai din soldaţi. Devine repede liderul majorităţii comitetelor militare, care îl aleg Comandant al garnizoanei din Chişinău.

La 21 noiembrie 1917, se deschide solemn Sfatul Ţării, în cadrul căruia Cătărău ia cuvântul în numele primului regiment moldovenesc.

La 2 decembrie 1917, se proclamă Republica Democrată Federativă Moldovenească, parte componentă a Rusiei Federative. Primul ordin militar, emis la 15 decembrie 1917 şi semnat de Gherman Pântea, în calitate de locţiitor al Directorului General de Război şi Marină, îl numeşte pe Ilie Cătărău şef al garnizoanei Chişinău, care, în calitatea sa de reprezentant al Sfatului Ţării "poate face uz de orice forţe şi mijloace pentru susţinerea ordinii în cetatea capitalei".

Beneficiind de aceste prerogative Cătărău îşi organizează o armată fidelă. Înarmat şi însoţit de o gardă personală, participă la lucrările Sfatului Ţării impresionând deputaţii. Ia în stăpânire depozitul de armament din Chişinău şi înfiinţează un depozit secret la Dubăsari. Nesocoteşte ordinul Comisariatului Militar Moldovenesc de detaşare a 800 de soldaţi pentru înăbuşirea răzmeriţelor ţărăneşti din judeţul Soroca. În plus, forţează şansele pentru a deveni prima putere militară şi politică din zonă, asigurându-şi şi controlul trupelor bolşevice din garnizoana Chişinău, mai puţin a formaţiunilor căzăceşti, care nu îl agrează.

În aceste condiţii, Ion Inculeţ, preşedintele Republicii (socialist-revoluţionar, fost comisar al Basarabiei numit de Kerenski) şi Gherman Pântea, lipsiţi total de sprijin militar şi înspăimântaţi de o asemenea concurenţă, iau legătura cu Sovietele bolşevice, care se simt şi ele lezate de forţa scăpată de sub control a lui Cătărău. Pe 30 decembrie 1917 ajung la Chişinău reprezentanţii bolşevicilor din Odesa. Scopul lor este de a-l îndepărta pe Cătărău, de a înfiinţa aici Front-Otdel-ul (secţia de front) şi de a prelua rapid puterea cu ajutorul Gărzilor Roşii şi al marinarilor Flotei Mării Negre. În consecinţă, se emite, în noaptea de Anul Nou 1917, de către Ion Inculeţ, ordinul de destituire şi arestare a lui Ilie Cătărău, pentru „spionaj şi abuz

de putere în scopuri personale”. Arestarea se realizează chiar în acea noapte de către Gherman Pântea şi Filip Levinsohn, comandantul garnizoanei ruseşti din Chişinău, sprijiniţi de un detaşament de cazaci. Fără a se preciza expres, spionajul de care era acuzat s-a sugerat ulterior că ar fi fost în favoarea României, de vreme ce i s-a confiscat paşaportul românesc găsit la el cu această ocazie.

Scăpaţi de incomodul Cătărău, bolşevicii instaurează, pe 6 ianuarie 1918, Starea de Asediu, înfiinţând un Tribunal al Poporului şi arestând o serie de membri ai Sfatului Ţării potrivnici lor. Pe 13 ianuarie 1918, avangarda Diviziei 13 Infanterie a Armatei Române (gen. Ernest Broşteanu) intră în Chişinău obligându-i pe bolşevici să se retragă din oraş. Anterior şi chiar şi în momentul pătrunderii armatei române în Basarabia, Inculeţ şi Pântea cer oficial retragerea acesteia şi ordonă armatei naţionale moldoveneşti să lupte alături de bolşevici. Acestea sunt fapte care spun totul despre adevăratele intenţii ale celor doi, nu ceea ce vor relata ulterior, subiectiv şi deformat, în amintirile lor pentru posteritate. După 13 ianuarie 1918, Pântea îl contactează pe cpt. Anatolie Popa, comandantul garnizoanei Bălţi, organizând împreună mişcarea de rezistenţă şi lupta pentru “autonomia” Basarabiei. După ocuparea oraşului Bălţi, Curtea Marţială a Diviziei 1 Cavalerie (gen. Mihail Schina) i-a anchetat pe amândoi, iar pe cpt. Anatolie Popa l-a condamnat la moarte. Întrucât, în 1920, toate (!) actele de trădare şi spionaj, săvârşite în timpul războiului, au fost amnistiate, datorită unor veroase interese materiale şi politicianiste, prin două decrete ale regelui Ferdinand I (Decretul nr. 2009/04.05.1920 şi Decretul-lege nr. 1547/09.05.1920), Anatolie Popa scapă de plutonul de execuţie odată cu alte canalii de teapa lui. Inculeţ, împreună cu Pântea, se “implantează “ în conducerea organizaţiei liberale din Basarabia, cel din urmă ajungând, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, primar al Odesei.

Cu privire la soarta lui Ilie Cătărău există două variante, una nedovedită, ca şi alte multe alegaţii din memoriile lui Pântea şi a doua, reconstituită din mărturiile lui Cătărău. Conform variantei din urmă, Cătărău, după arestarea sa la Chişinău, a fost dus sub pază spre Nistru, unde urma să fie executat. Având şansa de a nu fi percheziţionat minuţios, cu un pistol Browning ascuns în cizmă şi-a lichidat escorta şi a ajuns apoi la Odesa. Recunoscut pe stradă, Cătărău a fost capturat de oamenii hatmanului Petliura, care intenţionau să îl execute pentru că “n-a vrut să dea Basarabia Ucrainei, ci României”. Reuşeşte să scape, folosind un gaz toxic obţinut prin combinarea unor substanţe chimice.

Iată-l pe eroul nostru, fără bani şi fără acte, la o răscruce crâncenă a existenţei lui zbuciumate. Evoluţia sa o vom putea urmări, de acum încolo, doar din presa internaţională a vremii, pe unde soarta îl va purta.

Astfel, traversează Siberia şi ajunge la Irkutskţ. Îşi confecţionează acte false, dar este depistat şi ajunge într-o închisoare din Yokohama. Este eliberat, fiind luat pe garanţie de un fost deputat român stabilit acolo, care ştia ce faimă de naţionalist

avea în ţară. Ajunge la Vladivostok, unde, fiind priceput la armament şi mai ales la explozibili, se angajează ca instructor militar plătit cu 200 de dolari pe lună. Dar firea lui vulcanică nu îl trădează. Se plictiseşte repede şi pleacă la Shanghai. Aici, în toiul unui chef, îl aruncă pe fereastra cârciumii pe un rus ce luptase pe frontul din România şi acum îi înjura copios pe foştii aliaţi români. Acuzat de tentativă de omor, este achitat de un judecător britanic, căruia, în stilul deja consacrat, îi "demonstrează" de partea cui este dreptatea, traducându-i în engleză insultele ordinare ale rusului la adresa conaţionalilor săi. În noiembrie 1918, după încheierea Armistiţiului General, în presa internaţională este publicată fotografia lui Cătărău aflat între două automobile acoperite de drapelele tricolore ale României şi Basarabiei.

În cursul anului 1919, Cătărău se află la Paris, unde se desfăşoară Conferinţa de Pace. Ia contact cu unii membri ai delegaţiei române (Ion I. C. Brătianu, col. Toma Dumitrescu etc.) cărora le solicită sprijinul pentru obţinerea unei slujbe, dar este refuzat. Ioan Pelivan, membru din partea Basarabiei în Delegaţie, răspândeşte zvonul că a ar fi avut loc o încercare de atentat asupra sa (i s-ar fi aruncat pe geamul locuinţei o sticlă cu un gaz toxic), al cărui autor bănuieşte că ar fi Cătărău, care ar fi dorit astfel să se răzbune pentru ce i se întâmplase la Chişinău. În plus, ca să nu îşi iasă din mână, Cătărău pătrunde în Consulatul român, de unde, profitând de neatenţia celor de acolo, fură o sumă importantă de bani.

Urmează un episod literalmente exotic. Pentru a i se pierde urma, Ilie Cătărău pleacă în Polinezia Franceză („Pays d'Outre-Mer"), unde convinge cu harul cunoscut populaţia/tribul unei insule să îl proclame rege (!). Perioada de „vacanţă regală" a neobositului aventurier nu poate fi însă prea lungă.

La sfârşitul anului 1920, îl găsim pe Cătărău într-o închisoare din Nisa. Dându-se drept conte francez, reuşise să o convingă pe o tânără americancă să se logodească cu el şi era învinovăţit în plus că îi furase acesteia bijuteri de mare valoare. În urma unui proces care a făcut deliciul presei s-a dovedit că furtul bijuteriilor fusese doar o înscenare, dar pentru folosirea de documente false şi înşelăciunea cu titlul nobiliar Cătărău tot încasează nişte puşcărie. De, vorba românului: cine sare multe garduri, până la urmă, tot îi intră un leaţ în fund.

Eliberat din închisoare, Ilie Cătărău începe o viaţă de veritabil globe-trotter. Apar sporadic informaţii despre el când se află, perioade diferite de timp, în ţări precum: Anglia, SUA, Canada, Mexic (vânător de balene), Argentina (droguri), China (1925, trafic cu arme) Australia, Japonia etc.

În 1939, după expirarea celor 25 de ani necesari prescrierii faptelor sale teroriste, Cătărău revine pentru puţină vreme în România.

În toată perioada celui de Al Doilea Război Mondial se află în SUA.

După 1944, vine în România, unde se bucură de protecţia prim-ministrului dr. Petru Groza, care îl aprecia pentru activitatea sa extremist-naţionalistă pe teritoriul Imperiului Austro-Ungar.

În 1947, fostul premier carlist Constantin Argetoianu acceptă să discute cu Ilie Cătărău, în calitatea declarată expres de acesta de emisar secret al fostului rege Carol al II-lea. Argetoianu, asimilat de legionari dictaturii regale, scăpase, în noiembrie 1940, ca prin urechile acului de pericolul de a fi asasinat şi părăsise ţara în aprilie 1944. Se întorsese, în noiembrie 1946, în speranța de a fi numit prim-ministru al unui regim politic mixt, în locul dr. Petru Groza. La momentul vizitei lui Cătărău, Argetoianu purtase deja convorbiri pe această temă cu Iuliu Maniu şi cu Titel Petrescu şi aștepta întâlnirile cu liderii comuniști. Referitor la acest episod, bazându-mă pe propria experienţă în domeniul "intelligence", îmi permit să vă supun atenţiei supoziţia că acţiunea lui Cătărău a fost de fapt o combinaţie informativă a Serviciului Special de Informaţii (SSI). Resorturile şi scopul sunt evidente. Iar „modus operandi" poartă amprenta inconfundabilă a personajului principal al acestei biografi-eseu.

În aprilie 1947, ziarul „Cotidianul" publică, sub forma unor interviuri realizate cu Ilie Cătărău-Catidi, articole referitoare la evenimentele din Basarabia anilor 1917-1918. Interviurile pot fi interpretate drept o răzbunare a lui Cătărău împotriva lui Gherman Pântea, care îl arestase şi participase la tentativa de asasinare a lui, pusă la cale împreună cu bolșevicii, la Chişinău în ianuarie 1918.

În 1952, ia parte la înmormântarea poetului Constant Tonegaru, fost deținut politic, pe care îl încântase de a lungul timpului cu peripeţiile lui prin lumea largă. Era fiul ofițerului de marină Constantin Tonegaru, unul din cei care îl ajutaseră să dispară din țară în 1914.

Dr. Petru Groza, cu siguranţă la solicitarea SSI, îl ajută pe Cătărău să devină călugăr, cu perspectiva ca, după un stagiu efectuat în România, să fie lansat ca agent de influenţă în mediul românilor emigraţi în SUA. Pentru aceasta, Petru Groza intervine la Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan.

În memoriile sale, Onisifor Ghibu, implicat şi el în evenimentele din Basarabia anului 1917, scrie că, în primăvara lui 1955, l-a întâlnit pe o stradă din Sibiu pe "călugărul" Ilie Cătărău.

La 6 august 1955, la moartea Mitropolitului Nicolae Bălan, Ilie Cătărău a trimis Consistoriului din Sibiu o scurtă telegramă de condoleanţe:

Cu smerenie îngenunchez lângă rămăşiţele pământeşti ale Marelui Ierarh Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului.

Ilie Cătărău, ieromonah duhovnic.

(*Telegraful Roman*, Sibiu, an 103, nr. 37-38, 15 august 1955, p. 7).

Trimiterea acestui document reprezintă ultimul gest public făcut de Ilie Cătărău. Avea 67 de ani. Viaţa lui pare a se fi opri la acest moment. Dispare de pe radarul opiniei publice. Nimeni nu va mai auzi niciodată, nimic despre el. Dar ar fi un deznodământ nefiresc faţă de existenţa sa spectaculoasă de până atunci. Decesul în România al acestui personaj fabulos este imposibil să se fi petrecut într-un anonimat deplin. Dacă în privinţa prietenilor un asemenea eveniment tragic acceptăm că ar fi putut fi ignorat, cei care l-au urât de moarte cu siguranţă nu ar fi scăpat prilejul de a se bucura. Nu ne rămâne decât să presupunem că, după ce şi-a trăit viaţa la cote maxime, şi-a folosit şi ultimii ani până la întâlnirea cu adevărul absolut, ducând la bun sfârşit, în maniera lui inimitabilă, ultima misiune pe Pământ.

La trecerea lui Ilie Cătărău-Catidi în nefiinţă, oricând şi oriunde se va fi aflat, se cuvine să îi dorim creştineşte "Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească!".

Vasile MAIEREAN

BIBLIOGRAFIE

Constantin, Ion – *Gherman Pântea. Între mit şi realitate*, Ed. Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2010;

Petrescu, Radu – *Enigma Ilie Cătărău*, http://www.contrafort.md/numere/enigma-ilie-c-t-r-u

Petrescu, Ion - *Între oglinzi paralele: Studenţii Ilie V. Cătărău şi Gheorghe I. Cotenescu* http://tara-barsei.ro/wp-content/uploads/2014/01/petrescu2012.pdf

Petrescu, Ion-Gheorghe - *Marele Război* - *Cauză a totalitarismului în secolul XX?*, Conferinţă, Institutul Naţional pentru Studierea Totalitarismului;

Colesnic, Iurie - *Basarabia necunoscută (personalităţi basarabene)*, vol. III /*Ilie Cătărău. Un aventurier fără pereche*/, Chişinău, Editura Museum, 2000;

http://en.wikipedia.org/wiki/Ilie_Catarau